UCHWAŁA NR LVIII.26.2022
RADY POWIATU W OPATOWIE

z dnia 25 maja 2022 r.

w sprawie rozpatrzenia informacji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Opatowie o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu opatowskiego za 2021 rok

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 528 i 583) oraz art. 12a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 195 oraz z 2022 r. poz. 655), uchwala się, co następuje:

§ 1. 1. Przyjmuje się informację Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Opatowie o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu opatowskiego za 2021 rok.

2. Informacja, o której mowa w ust. 1, stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Opatowie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Powiatu w Opatowie
Wacław Rodek

Załącznik do uchwały Nr LVIII.26.2022

Rady Powiatu w Opatowie

z dnia 25 maja 2022 r.

Załącznik do uchwały Nr . .2022 Rady Powiatu w Opatowie z dnia 11 maja 2022 r.

Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Opatowie

STAN BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO POWIATU OPATOW

2021

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Opatowie

Opracowanie zbiorowe

Autorzy:

Jolanta Rękas-Szylar - Wstęp

Beata Janicka – rozdział 1

Małgorzata Małkiewicz – rozdział 2

Jolanta Nowak – rozdział 3

Teresa Dyka – rozdział 4

Lucyna Mizera – rozdział 5

Anna Gniaź – rozdział 6

Kinga Dorociak – rozdział 7

Sylwia Kot – rozdział 8

Magdalena Masternak – Podsumowanie

Skład i opracowanie graficzne

Zbigniew Gubernat

Spis treści

WSTĘP 5

1 SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA POWIATU OPATOWSKIEGO W ZAKRESIE CHORÓB ZAKAŹNYCH W 2021 ROKU 7

2 JAKOŚĆ WODY DO SPOŻYCIA I CIEPŁEJ WODY UŻYTKOWEJ 11

2.1 WYMAGANIA, JAKIM POWINNA ODPOWIADAĆ JAKOŚĆ WODY 11
2.2 CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH GRUP URZĄDZEŃ ZAOPATRZENIA LUDNOŚCI W WODĘ 12
2.2.1 Wodociągi o produkcji wody < 100m^3/ dobę 12
2.2.2 Wodociągi o produkcji wody 101- 1000 m3/ dobę 12
2.2.3 Wodociągi o produkcji wody 1001-10000 m3/ dobę 12
2.2.4 Inne podmioty zaopatrujące w wodę 13
2.2.5 Ujęcia powierzchniowe 13
2.2.6 Przyznane odstępstwa dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi 13
2.3 BADANIA CIEPŁEJ WODY W SZPITALACH I W BUDYNKACH ZAMIESZKANIA ZBIOROWEGO NA OBECNOŚĆ PAŁECZEK LEGIONELLA SP. 13
2.3.1 Badania ciepłej wody użytkowej w podmiotach leczniczych wykonujących stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne 13
2.3.2 Badania ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego 14
2.4 PODSUMOWANIE I WNIOSKI 14

3 ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY 15

4 STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ I KĄPIELISK 18

4.1 STAN SANITARNY WYBRANYCH OBIEKTÓW I URZĄDZEŃ 18
4.1.1 Ustępy publiczne i ogólnodostępne 18
4.1.2 Obiekty Pomocy Społecznej 18
4.1.3 Obiekty hotelarskie 18
4.1.4 Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej 19
4.1.5 Obiekty komunikacji publicznej 19
4.1.6 Cmentarze i domy przedpogrzebowe 20
4.1.7 Inne obiekty użyteczności publicznej 20
4.1.8 Kąpieliska, miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli i baseny kąpielowe 20
4.1.9 Obiekty małej infrastruktury 21
4.2 WNIOSKI 21

5 NADZÓR ŚRODOWISKA PRACY 22

5.1 PROWADZENIE NADZORU 22
5.2 INNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE PROMOCJI I WSPÓŁPRACY 23

6 NADZÓR NAD PLACOWKAMI NAUCZANIA I WYCHOWANIA ORAZ PLACÓWKAMI WYPOCZYNKU DZIECI I MŁODZIEŻY 24

6.1 NADZOROWANE PLACÓWKI I DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNO-REPRESYJNA 24
6.2 OCENA STANU SANITARNO-TECHNICZNEGO W PLACÓWKACH 25
6.3 PODSUMOWANIE 26

7 STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I WYROBÓW KOSMETYCZNYCH 27

7.1 Ocena stanu sanitarno- higienicznego wybranych grup nadzorowanych obiektów ... 27
7.1.1 Sklepy spożywcze ... 27
7.1.2 Hurtownie środków spożywczych ... 28
7.1.3 Zakłady żywienia zbiorowego otwarte ... 28
7.1.4 Zakłady małej gastronomii ... 28
7.1.5 Ciastkarnie ... 28
7.1.6 Piekarnie ... 28
7.2 Jakość zdrowotna środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w 2021 r. ... 28
7.3 Nadzór nad obiektami żywnościowo-żywieniowymi ... 30
7.4 Nadzór nad obiektami żywieniowymi w miejscach wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży oraz ocena ich funkcjonowania ... 30
7.5 Nadzór nad prawidłowością znakowania wołowiny i przetworów z mięsa wołowego w obrocie ... 30
7.6 Nadzór nad nową żywnością oraz żywnością genetycznie modyfikowaną (GMO) ... 30
7.7 Działania podejmowane w związku z powiadomieniami w systemie RASFF (system wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i materiałach do kontaktu z żywnością). 31
7.8 Nadzór nad suplementami diety, środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego, środkami spożywczymi wzbogaconymi witaminami lub składnikami mineralnymi ... 31
7.9 Podejmowanie interwencji na wniosek konsumentów lub innych instytucji ... 31
7.10 Postępowanie z środkami spożywczymi o niewłaściwej jakości zdrowotnej ... 31
7.11 Nadzór nad materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością ... 32
7.12 Podsumowanie ... 32

8 PROMOCJA ZDROWIA I OŚWIATA ZDROWOTNA ... 33

8.1 Działalność szkoleniowa i nadzorcza ... 33
8.2 Wnioski ... 34

PODSUMOWANIE ... 35

SPIS TABEL ... 36

Wstęp

Państwowa Inspekcja Sanitarna działając na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 195) realizuje zadania z zakresu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym zakaźnych i zawodowych.

Głównym celem działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest działanie na rzecz zapobiegania powstawaniu chorób, szczególnie chorób zakaźnych i zawodowych poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego w zakresie zdrowia publicznego w oparciu o analizę ryzyka zagrożenia zdrowia i życia, a także promowanie zdrowego stylu życia, nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia, bezpieczeństwem zdrowotnym wody, oraz chemikaliami.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Opatowie zgodnie z delegacją zawartą w art. 12a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonuje corocznej oceny stanu bezpieczeństwa sanitarnego powiatu opatowskiego, uwzględniając istniejące zagrożenia dla zdrowia publicznego.

Miniony 2021 rok upłynął przede wszystkim pod znakiem panującej na całym świecie pandemii koronawirusa SARS-CoV-2. Był to drugi, trudny rok zmuszający do zmierzenia się z wyzwaniami w skali, jakich wcześniej w naszej pracy nie doświadczaliśmy.

Pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opatowie podejmowali ogromny wysiłek, by w powstałym kryzysie zdrowotnym zapewnić bezpieczeństwo sanitarno-higieniczne, a w szczególności epidemiologiczne mieszkańców powiatu opatowskiego.

Nasza praca w 2021 roku ukierunkowana była głównie na działaniach związanych z opanowaniem epidemii i jej skutków, ale również niezależnie od tych działań wykonywaliśmy inne zadania ustawowe sprawując zapobiegawczy i bieżący nadzór sanitarny w zakresie zdrowia publicznego w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu innych chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych. Tak więc, podobnie jak w latach poprzednich prowadziliśmy monitoring jakości wody do spożycia, nadzór nad jakością zdrowotną żywności, żywienia i produktów kosmetycznych, a także nadzór nad warunkami higieny nauczania, wychowania, rekreacji i wypoczynku, nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w obiektach użyteczności publicznej ze szczególnym uwzględnieniem obiektów, w których udzielane są świadczenia zdrowotne.

W Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opatowie zatrudnione są osoby, które posiadają wysokie kwalifikacje kierunkowe oraz specjalistyczną, stale poszerzaną wiedzę z zakresu zdrowia publicznego oraz innych dziedzin przydatnych w realizacji codziennych zadań. Pracujemy zgodnie z zapisami systemu zarządzania jakością, który jest stale doskonalony. Gwarantuje on wiarygodne, właściwie udokumentowane wyniki kontroli prowadzonych przez pracowników w ramach bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.

Informacje jakie zostały zawarte w niniejszej ocenie stanu sanitarnego powiatu opatowskiego wskazują, że stan sanitarno-epidemiologiczny w naszym regionie ulega systematycznej poprawie. W dalszym ciągu na bieżąco monitorujemy i egzekwujemy od osób

odpowiedzialnych przestrzeganie przepisów prawa i norm z zakresu szeroko rozumianego zdrowia publicznego.

Wysoki poziom bezpieczeństwa sanitarnego powiatu jest zasługą nie tylko Państwowej Inspekcji Sanitarnej, ale też wynikiem bardzo dobrej współpracy z innymi jednostkami kontrolującymi, organami administracji rządowej i samorządowej oraz instytucjami działającymi na rzecz poprawy zdrowia mieszkańców ziemi opatowskiej.

Niniejsze opracowanie przedstawia ocenę stanu sanitarnego powiatu opatowskiego wg stanu na dzień 31.12.2021 r.

Państwowy Powiatowy

Inspektor S owie

dr n. farm. . zylar

1 SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA POWIATU OPATOWSKIEGO w ZAKRESIE CHORÓB ZAKAŹNYCH w 2021 roku

W 2021 r. ze względu na specyficzne warunki wynikające z pandemii COVID-19 nastąpiła zmiana priorytetów działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, zwiększono bowiem zaangażowanie w zadania związane z przeciwdziałaniem epidemii.

W związku z tym w podmiotach wykonujących działalność leczniczą liczba przeprowadzonych kontroli sanitarnych uległa zmniejszeniu. Część placówek wyrejestrowała obiekty, część zawiesiła lub ograniczyła działalność do minimum, co również wpłynęło na spadek liczby kontroli. Podmioty zdrowotne oraz praktyki zawodowe na terenie powiatu opatowskiego świadczyły usługi medyczne z zachowaniem pełnego reżimu sanitarnego, w pomieszczeniach o dobrym standardzie sanitarno-technicznym.

Pandemia koronawirusa trwająca od marca 2020 r. wymogła na pracownikach powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych posiadanie wiedzy na temat koronawirusa i postępowania z nim, niezależnie od dotychczas zajmowanego stanowiska i działu. Dlatego pracownicy wszystkich Sekcji, oprócz realizacji obowiązków i zadań ustawowych, uczestniczyli w działaniach dotyczących zapobieganiu rozprzestrzeniania się wirusa.

Na bieżąco monitorowano sytuację epidemiologiczną w kraju i na świecie, pracownicy pełnili dyżury przez 7 dni w tygodniu odpowiadając na liczne pytania mieszkańców naszego powiatu nt. spraw związanych z koronawirusem (kwarantanny, badania laboratoryjne, szczepienia etc.), przeprowadzano wywiady epidemiologiczne, wprowadzano dane osób objętych kwarantanną do teleinformatycznego systemu SEPIS.

Realizowano zadania wynikające z aktualnej sytuacji epidemiologicznej w powiecie opatowskim, związane z zapobieganiem, zwalczaniem oraz minimalizacją skutków COVID-19. Zadania te były w ciągu roku modyfikowane poprzez wydawane przez GIS i Ministerstwo Zdrowia nowe wytyczne i rozporządzenia, ale ukierunkowane na walkę z epidemią SARS-COV-2 poprzez:

- prowadzenie dochodzeń epidemiologicznych,
- nadzór nad przypadkami zachorowań i zakażeń koronawirusem, w tym identyfikowanie ognisk zbiorowych,
- współpracę z podmiotami leczniczymi działającymi na terenie powiatu,
- bieżącą aktualizację strony internetowej Stacji, gdzie zamieszczano wytyczne i zarządzenia Głównego Inspektora Sanitarnego,
- przekazywanie informacji, wytycznych i doradztwo w zakresie zasad sanitarnych dla osób prywatnych i różnych instytucji, jak: szkoły, obiekty użyteczności publicznej, podmioty lecznicze, obiekty obrotu żywnością, domy pomocy społecznej,
- nakładanie obowiązku kwarantanny dla osób z kontaktu z osobą zakażoną SARS-CoV-2,
- sporządzanie wykazu osób do pobierania prób w kierunku SARS-CoV-2 przez zespół RM (na podstawie skierowań do zol/dps lub zgłoszeń lekarzy),
- koordynowanie działań związanych z poborem wymazów w kierunku SARS-CoV-2 od nauczycieli uczestniczących w egzaminie maturalnym i ośmioklasisty,
- współpracę z OPS w celu objęcia pomocą osób przebywających na kwarantannie,

- współpracę z Komendą Powiatową Policji nad przestrzeganiem obowiązku kwarantanny mieszkańców naszego powiatu,
- nakładanie kar na osoby nieprzestrzegające przepisów p/epidemicznych COVID-19,
- przeprowadzanie kontroli dotyczących przestrzegania przepisów p/epidemicznych COVID-19 w obiektach handlowych i usługowych (kontrole przeprowadzane przez organy PIS samodzielnie i wspólnie z Policją),
- podejmowanie w Systemie Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej (SEPIS) zgłoszeń różnych spraw związanych z tematyką COVID-19 w godz. od 7:25 do 21:00 przez 7 dni w tygodniu.

W związku z powyższymi zadaniami w 2021 r.:

- przeprowadzono 1660 kontroli tematycznych dot. stosowania przepisów prawa odnoszących się do obowiązującego w Polsce stanu epidemii (tzw. Cheeck Listy – kontrole wykonywane przez pracowników wszystkich sekcji). Podczas kontroli, przeprowadzanych samodzielnie bądź wspólnie z funkcjonariuszami Policji, pracownicy PSSE poddawali ocenie realizację wymogów dotyczących m.in. zapewnienia dostępności środków do dezynfekcji w obiektach, zasłaniania ust i nosa przez pracowników obsługi, przestrzegania limitów gości uczestniczących w imprezach okolicznościowych,
- nałożono 42 mandaty karne na kwotę 1060 zł. za brak środków do dezynfekcji rąk oraz za brak maseczek lub niewłaściwe ich używanie,
- nałożono 6 kar pieniężnych w związku z nieprzestrzeganiem przez osoby obowiązkowej kwarantanny,
- wydano 6 decyzji administracyjnych w związku ze skargami dot. nieprzestrzegania przepisów prawa odnoszących się do obowiązującego w Polsce stanu epidemii.

Ogólnie w 2021 r. w powiecie opatowskim zarejestrowano 2337 przypadków zakażeń wirusem SARS-CoV-2. Zapadalność na tę jednostkę chorobową wyniosła 4 508,6/100 tys. mieszkańców, (w 2020 r. - 1194 przypadki - zapadalność 2303,5/100 tys. mieszkańców).

Zachorowania w rozbiciu na kwartały:

- w I kwartale 2021-782 przypadki (w 2020 -0),
- w II kwartale - 422 zakażenia (w 2020 -2 przypadki),
- w III kwartale - 18 przypadków (w 2020 -27 przypadków),
- w IV kwartale - 1116 zakażeń (w 2020 -1165 przypadków),

U większości zakażonych przebieg choroby był lekki lub średni. Osoby te wyzdrowiały bez konieczności hospitalizacji.

Ciężki przebieg choroby przeważnie dotyczył osób w starszym wieku z chorobami współistniejącymi. Hospitalizowano z powodu Covid-19 w 2021 r. 335 osób z naszego powiatu (w 2020 r.- 163 osoby).

Zarejestrowano łącznie 94 zgony z powodu Covid-19 (większość powyżej 60 r.ż.) W 2020 r. - 58 zgonów, w większości dot. osób po 70 roku życia, z chorobami współistniejącymi. Na koniec 2021 roku zarejestrowano 2217 ozdrowieńców (w 2020 r.- 1055).

Na terenie powiatu opatowskiego podczas trwania epidemii wystąpiło kilka ognisk zbiorowych zachorowań w różnych instytucjach:

- w 2021 r. na 12 ogółem - 8 zarejestrowano w szkołach, 2 w placówkach pobytu zbiorowego (ZOL, DPS), 2 w zakładach pracy,
- w 2020 r. głównie w placówkach pobytu zbiorowego (ZOL, DPS, szpital).

Jednak w większości, zarejestrowane ogniska zbiorowe to małe ogniska domowe lub przypadki zakażeń występujące m.in. na terenach zakładów pracy, które nie musiały być powiązane ze sobą epidemiologicznie i gdzie mogło występować jednocześnie kilka źródeł zakażenia.

Przez cały okres pandemii pracownicy PSSE w Opatowie opracowywali i przesyłali do odpowiednich instytucji raporty o bieżącej sytuacji epidemiologicznej w powiecie opatowskim w zakresie COVID-19.

W związku z działaniami podejmowanymi w celu zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania wirusa SARS-CoV-2 pracownicy Stacji na bieżąco pracowali w systemach informatycznych EWP, SEPIS, SRWE. W obecnej sytuacji epidemiologicznej systemy EWP i SEPIS są podstawowymi narzędziami pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Od momentu wprowadzenia systemu SEPIS (w IV kwartale 2020 r.) sprawy związane z COVID-19 są zgłaszane przez obywateli online poprzez formularz na stronie https://www.gov.pl/web/gov/zglos-kwarantanne lub poprzez infolinię obsługującą Centrum Kontaktu Państwowej Inspekcji Sanitarnej: +48 22 25 00115 umożliwiając obywatelom szybki i sprawny kontakt z inspekcją sanitarną w sprawach zakażenia/podejrzenia zakażenia koronawirusem SARS-CoV-2.

Napływające w systemie SEPIS zgłoszenia były podejmowane do realizacji przez pracowników PSSE w godzinach od 7:25 do 21:00 przez 7 dni w tygodniu z zachowaniem wymaganego terminu podjęcia i załatwienia sprawy, tj. w ciągu do 3 godzin od dodania zgłoszenia do systemu.

W 2021 r. ogółem za pośrednictwem formularza zgłoszenie lub kwarantanna/bliski kontakt wpłynęło do opracowania 797 spraw związanych z tematyką COVID-19, w tym 194 zgłoszenia z instytucji (głównie szkół) zgłaszające osoby z bliskiego kontaktu z „plusem".

Sytuacja epidemiologiczna innych chorób zakaźnych na terenie powiatu opatowskiego jest bardzo dobra, lekarze pomimo pandemii zgłaszają zachorowania terminowo, na odpowiednich drukach i w większości w odpowiednim terminie, w związku z tym pracownicy PSSE bez zbędnej zwłoki mogą przeprowadzić dochodzenie epidemiologiczne. Jest to niezbędne do ustalenia źródła zakażenia i przecięcia dróg szerzenia się danej choroby zakaźnej. W 2021 r. podobnie jak w 2020 r. znacząco zmniejszyła się liczba zgłoszonych przypadków grypy i zachorowań grypopodobnych. Jest to niewątpliwie związane z pojawieniem się wirusa SARS-CoV-2 i trudnym zdiagnozowaniem poszczególnych przypadków innego rodzaju zachorowań.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Opatowie posiada czynne telefony alarmowe udostępnione placówkom służby zdrowia i organom, instytucjom współpracującym ze służbami sanitarnymi.

W 2022 roku pracownicy Sekcji Nadzoru Przeciwepidemicznego kontynuować będą działania w zakresie: monitorowania sytuacji epidemiologicznej w powiecie opatowskim, nadzoru nad realizacją obowiązkowych szczepień ochronnych a także nadzoru nad podległymi podmiotami

leczniczymi w celu zapewnienia właściwych warunków sanitarno-higienicznych w zakresie prowadzonej działalności.

Nadal pracownicy PSSE w Opatowie będą kontynuować działania w zakresie monitorowania sytuacji epidemiologicznej w powiecie opatowskim, prowadząc czynności o charakterze prewencyjnym i podejmując działania związane ze zwalczaniem oraz minimalizacją skutków COVID-19.

Praca Państwowej Inspekcji Sanitarnej w kontekście pandemii koronawirusa jest stałą gotowością do pracy i współpracy z wieloma różnymi organami i podmiotami oraz do koordynowania rozmaitych działań pod presją czasu, przy jednoczesnej świadomości bardzo dużej odpowiedzialności za wszystkie podejmowane decyzje.

2 JAKOŚĆ WODY DO SPOŻYCIA i CIEPŁEJ WODY UŻYTKOWEJ

2.1 Wymagania, jakim powinna odpowiadać jakość wody

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Opatowie prowadzi nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 195) i ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2028). Wymagania, jakim powinna odpowiadać jakość wody, sposób oceny jej przydatności do spożycia przez ludzi oraz sprawowania nadzoru sanitarnego nad jakością wody określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294).

Woda w urządzeniach zbiorowego zaopatrzenia w wodę ludności w powiecie opatowskim pochodzi wyłącznie z ujęć podziemnych. W 2021 r. nadzorem sanitarnym objęte były 23 ewidencjonowane urządzenia wodociągowe, oraz 1 urządzenie poza ewidencją, w trakcie likwidacji.

W roku 2021 w jednym z urządzeń wodociągowych ze względu na podwyższoną zawartość żelaza, twardości, manganu i mętności Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Opatowie wydał decyzję nakazującą zapewnienie odbiorcom wody dostępu do wody odpowiadającej wymogom sanitarnym oraz prowadzenia systematycznego płukania sieci, prowadzone są także badania jakości wody w ramach kontroli wewnętrznej. Zarządca prowadzi dostawy wody konfekcjonowanej, przeznaczonej do spożycia, natomiast woda w sieci może być wykorzystywana do celów porządkowych, prania, spłukiwania toalet itp. Pod względem mikrobiologicznym woda odpowiada w pełni wymogom sanitarnym.

Tabela 1. Zestawienie kontroli sanitarnych, decyzji administracyjnych dotyczących urządzeń wodociągowych i jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z 2021 r.

Urządzenia wg wielkości produkcji	Ilość urządzeń w ewidencjiw 2021r.	Ilość urządzeń zaplanowanych do kontroli	Ilość przeprowadzonych kontroli	Ilość zaplanowanych do pobrania próbek wody do spożycia przez ludzi	Ilość pobranych próbek wody do spożycia przez ludzi	Wydane decyzje administracyjne		Szacunkowa liczba odbiorców zaopatrywanych w wodę
						Ze wzgl. na stan techniczny	Ze wzgl. na jakość wody, w tym: oceny jakości wody i decyzje z art. 162 KPA	
<100 m^3/ dobę	10	10	11	32 tym 4 x monit. param. gr. B	33	0	3	3.845
101 -1000 m^3/ dobę	11	11	13	53 w tym 6 x monit. param. gr. B	69	1	28	33.064
1001 - 10000 m^3/dobę	2	2	2	12 w tym 2 x monit. param. gr. B	12	0	0	14.711
poza ewidencją	0	0	1	8 w tym 1 x monit. param. gr. B	8	0	2	9
Łącznie	**23**	**23**	**27**	**105**	**122**	**1**	**33**	**51.629**

Prowadzony systematycznie monitoring jakości wody, analiza całorocznych sprawozdań z prowadzonych badań, zarówno w ramach nadzoru sanitarnego, jak i kontroli wewnętrznej przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych i przeprowadzona analiza ryzyka zdrowotnego pozwoliły na dokonanie rocznej oceny jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi mieszkających na terenie powiatu opatowskiego. Ocena ta jest pozytywna dla całego powiatu, pomimo występujących w ciągu roku w niektórych urządzeniach zbiorowego zaopatrzenia w wodę przypadków zanieczyszczenia mikrobiologicznego stwierdzanych w ciągu roku w próbkach pobieranych do analiz. Zanieczyszczenia mikrobiologiczne i przekroczenia wartości parametrycznych poszczególnych parametrów fizykochemicznych były niezwłocznie i dosyć sprawnie usuwane przez zarządców poszczególnych wodociągów. Pozwoliło to w krótkim czasie uzyskiwać poprawę jakości wody w nadzorowanych urządzeniach.

2.2 Charakterystyka poszczególnych grup urządzeń zaopatrzenia ludności w wodę

2.2.1 Wodociągi o produkcji wody < 100m^3 /dobę

Wszystkie urządzenia w tej grupie zostały skontrolowane. Przeprowadzono 12 kontroli sanitarnych, w tym 2 ponadplanowe.
Nie prowadzono postępowania administracyjnego w zakresie stanu technicznego urządzeń.

Ze względu na jakość wody wydano w 2021 r. na urządzenia o tej wielkości produkcji 1 decyzję o braku przydatności wody do spożycia, ze względu na przekroczenia parametrów fizykochemicznych, 1 ocenę o warunkowej przydatności wody do spożycia, pod względem mikrobiologicznym oraz 1 decyzję o przydatności wody do spożycia, po uzdatnieniu.

2.2.2 Wodociągi o produkcji wody 101- 1000 m3/ dobę

Wszystkie urządzenia zostały skontrolowane. Zaplanowano przeprowadzenie 11 kontroli, przeprowadzono 13 kontroli sanitarnych, w tym 2 sprawdzające, ze względu na prowadzone postępowanie administracyjne dotyczące stanu sanitarno-technicznego i wydane zalecenia pokontrolne.

Wydano łącznie 29 decyzji administracyjnych, w tym:
- 4 decyzje o braku lub częściowym braku przydatności wody do spożycia,
- 4 decyzje warunkowo dopuszczające wodę do spożycia przez ludzi,
- 8 decyzji o ponownej przydatności wody do spożycia przez ludzi,
- 1 decyzja dotyczyła usunięcia uchybień technicznych,
- 12 innych (art. 162 KPA).

Jakość wody ze wszystkich nadzorowanych urządzeń o tej wielkości produkcji oceniono w skali roku pozytywnie.

2.2.3 Wodociągi o produkcji wody 1001-10000 m3/ dobę

Obydwa urządzenia skontrolowano, przeprowadzono 2 kontrole sanitarne. Nie wydawano decyzji administracyjnych. Pobrano 12 próbek wody do badań zgodnie z harmonogramem.
Biorąc pod uwagę wszystkie wyniki badań z 2021 r. uznać należy, że w rocznej ocenie jakość wody z obydwu największych w naszym powiecie wodociągów była właściwa – woda była przydatna do spożycia przez ludzi.

Bolączką konsumentów wody z sieci jednego z wodociągu jest jej wysoka twardość, która oznaczana w kolejnych próbkach w ciągu roku osiąga już wartość graniczną (500 mg $CaCO_3$/l) lub ją przekracza (w pojedynczych próbkach w ciągu roku). Wpływa to w znaczący sposób na

stopień akceptacji jakości wody przez odbiorców, z uwagi na uciążliwości, jakie sprawia korzystanie z tak twardej wody.

Ubiegłoroczne wzmocnienie systemu uzdatniania wody w drugim z wodociągów o kolejny moduł redukcji manganu okazało się skuteczne. W ciągu roku nie stwierdzono przekroczenia zawartości manganu w pobieranych próbkach wody w ramach nadzoru sanitarnego.

W 2021 r. nie nadzorowano wodociągów produkujących wodę w ilości **powyżej 10000 m^3/dobę**. Urządzenia takie nie funkcjonują w powiecie opatowskim.

Coraz większą rolę w monitorowaniu jakości wody w urządzeniach zbiorowego zaopatrzenia w wodę odgrywają badania kontroli wewnętrznej prowadzone przez dostawców wody. Zarządcy realizują opracowane i zatwierdzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Opatowie harmonogramy kontroli wewnętrznej z częstotliwością i w zakresie określonym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r. poz. 2294). Zarządcy wodociagów nie przedkadali Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu do zatwierdzenia, zgodnie z § 2 i § 12 tego rozporządzenia oceny ryzyka dla systemu zaopatrzenia w wodę i ujęcia wody, dzięki której mogliby się ubiegać o zmianę zakresu obowiązujących badań i ich częstotliwości.

2.2.4 Inne podmioty zaopatrujące w wodę

Do tej grupy kwalifikowane są według zapisów obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia (Dz. U. 2017 r. poz. 2294) „wody pochodzące z indywidualnych ujęć wody zaopatrujących mniej niż 50 osób lub dostarczających mniej niż średnio 10 m^3 wody na dobę, jeżeli woda jest dostarczana w ramach działalności gospodarczej lub do budynków użyteczności publicznej, do budynków zamieszkania zbiorowego lub do podmiotów działających na rynku spożywczym, wykorzystujących wodę." W ewidencji PPIS w Opatowie za rok 2021 nie było urządzeń spełniających te kryteria.

2.2.5 Ujęcia powierzchniowe

W powiecie opatowskim nie funkcjonują urządzenia wodociągowe oparte na ujęciach powierzchniowych.

2.2.6 Przyznane odstępstwa dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

W 2021 r. nie przyznawano zgody na odstępstwo dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na podstawie § 28 ust. 1. rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294), nie spełniającej wymagań określonych w załączniku nr 1 cz. B ww. rozporządzenia. W tym zakresie parametrów nie odnotowano przekroczeń wartości dopuszczalnych w nadzorowanych urządzeniach zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

2.3 Badania ciepłej wody w szpitalach i w budynkach zamieszkania zbiorowego na obecność pałeczek Legionella sp.

2.3.1 Badania ciepłej wody użytkowej w podmiotach leczniczych wykonujących stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne

Badania zaplanowano i przeprowadzono zgodnie z wymogami rozp. Ministra Zdrowia (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294) dwukrotnie w ciągu roku tj. w maju i październiku 2021 r.

w jednym z podmiotów leczniczych na terenie powiatu opatowskiego. W próbkach nie stwierdzono obecności pałeczek Legionella w ilości wymagającej podjęcia czynności naprawczych. Wszystkie próbki wody odpowiadały wymogom sanitarnym określonym w cytowanym rozporządzeniu Ministra Zdrowia.

2.3.2 Badania ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego

W 2021 r. skontrolowano jakość wody ciepłej użytkowej w 11 tego rodzaju obiektach tj. w 4 placówkach opiekuńczo-wychowawczych, 4 specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, 3 domach pomocy społecznej. Pobrano w tych obiektach 35 próbek wody ciepłej użytkowej, w tym 18 próbek w związku z prowadzonym postępowaniem administracyjnym. W próbkach pobranych w 5 skontrolowanych obiektach zamieszkania zbiorowego stwierdzono obecność pałeczek Legionella sp. w ilości powyżej 100 jtk/100ml. i wymagało to podjęcia czynności naprawczych. Wydano 4 decyzje administracyjne nakazujące uzdatnienie wody i doprowadzenie jej jakości do warunków odpowiadających wymogom rozporządzenia Ministra Zdrowia w ww. obiektach. Uzyskano, choć nie bez trudności poprawę jakości wody w każdym przypadku. Wydano 1 upomnienie ze względu na niedotrzymanie wyznaczongo terminu wykonania decyzji administracyjnej w tym zakresie.

2.4 Podsumowanie i wnioski

W 2021 r. nie zmieniła się infrastruktura urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę w powiecie. Ujęcia poddawane były jedynie koniecznym konserwacjom i remontom, nie prowadzone były inwestycje związane z modernizacją ujęć w strefie ochronnej czy urządzeń w strefach zaopatrzenia. Awarie sieci wodociągowych usuwane są szybko i coraz sprawniej, tak by odbiorcy w jak najmniejszym stopniu odczuwali trudności związane z czasowym brakiem wody w sieci. Na terenie powiatu nie uruchomiono w 2021 r. żadnego nowego ujęcia wody.

Ze względu na trwającą pandemię Covid-19 był to rok szczególnie trudny, zarówno dla administratorów urządzeń, ze względu na absencje chorobowe pracowników (zakażenia), jak i dla pracowników inspekcji sanitarnej realizujących w pełni zadania wynikające z przyjętych do realizacji na 2021 r. zamierzeń w zakresie monitorowania jakości wody dla mieszkańców powiatu, jak i dodatkowe zadania wynikające z potrzeb bieżących czasu pandemii. Dobra współpraca z administratorami urządzeń i zaangażowanie obu stron pozwoliły zrealizować zadania zarówno zaplanowane, jak i te nieoczekiwane, np. w sytuacji zanieczyszczenia wody, na tyle skutecznie, by nie narażać mieszkańców powiatu na zwiększone ryzyko zdrowotne lub jak najskuteczniej je minimalizować. Znacznym utrudnieniem w prawidłowym realizowaniu awaryjnych dostaw wody w przypadku zanieczyszczenia sieci wodociągowej jest brak profesjonalnej cysterny na wodę do spożycia, która umożliwiłaby prawidłowe realizowanie obowiązkowych dostaw wody do odbiorców w szybszym tempie i w satysfakcjonującej odbiorców ilości.

3 ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Przedmiotem działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego były zadania o charakterze profilaktycznym na różnych etapach procesu inwestycyjnego, zmierzających do szeroko pojętej ochrony zdrowia ludzi. Zadania te polegają na przestrzeganiu wymagań higienicznych i zdrowotnych w procesie planowania i zagospodarowania przestrzennego lokalizacji inwestycji oraz jej realizacji do zakończenia i odbioru.

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, przedmiotem działalności nadzoru zapobiegawczego w roku sprawozdawczym było:

- uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dokumentacji projektowej budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych,
- uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektu budowlanego w trybie art. 56 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane,
- wydawanie opinii dla przedsięwzięć i zrealizowanych inwestycji w kontekście zgodności z warunkami sanitarnymi określonymi przepisami Unii Europejskiej.

Ponadto dokonywano uzgodnień:

- w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą,
- wniosków dotyczących potrzeby przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- warunków realizacji przedsięwzięcia w zakresie ochrony zdrowia i życia ludzi na etapie przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W przedmiotowym zakresie w roku 2021 r. wydano – 97 opinii i wszystkim opiniom nadano charakter pozytywny.

W ramach prowadzonego postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w 2021 roku wydano 21 opinii dotyczących potrzeby przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko. Na 21 przeanalizowanych wniosków po kompleksowej ocenie stopnia i zasięgu oddziaływania, nie stwierdzono potrzeby przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko, uznając że realizacja przedsięwzięcia nie spowoduje przekroczenia standardów jakości środowiska, a tym samym nie wpłynie negatywnie na zdrowie i życie ludzi. Przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zaopiniowano w zakresie ochrony zdrowia i życia ludzi warunki realizacji 3 przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

W roku 2021 wydano ogółem 7 opinii o dokumentacjach projektowych. Uzgodniono 6 projektów budowlanych kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej oraz 1 projekt zmiany sposobu użytkowania istniejącego budynku na potrzeby funkcjonowania obiektu usługowego. Wszystkie dokumentacje projektowe zostały uzgodnione pozytywnie.

W 2021 roku przy współudziale w odbiorze przedstawiciela Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Opatowie przekazano do użytkowania 23 obiekty budowlane, z tego w trybie art. 56 ustawy Prawo budowlane przekazano 16 obiektów, dla których proces inwestycyjny zakończono wydaniem opinii sanitarnej o braku sprzeciwu na użytkowanie.

Łącznie w roku 2021 wyrażono 23 opinie dotyczące możliwości użytkowania obiektów i wszystkie opinie miały charakter pozytywny.

W 2021 roku w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydano 13 opinii, z czego 12 opinii dotyczyło określenia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. W trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko zaopiniowano 1 projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W 2021 roku zajęto również 37 innych stanowisk na pozostałych etapach procesu inwestycyjnego tj.: koncepcje projektowe, wnioski i zagadnienia, które należy uwzględnić na etapie opracowywania dokumentacji planistycznych, uzupełnienia dokumentacji, uzyskania innych decyzji itp.

Ponadto w 2021 roku wydano 23 decyzje dotyczące wymierzenia opłaty za wykonywanie czynności w ramach nadzoru zapobiegawczego.

W roku 2021 przeprowadzono ogółem 23 kontrole. Na ogólną liczbę składają się:
- kontrole przeprowadzane w związku ze głoszeniem obiektu do użytkowania - 15 kontroli,
- kontrole w aspekcie spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych w obiektach modernizowanych lub adaptowanych, realizowanych na zgłoszenie itp. - 5 kontroli,
- kontrole w aspekcie spełnienia wymagań sanitarnych określonych przepisami Unii Europejskiej - 3 kontrole.

Tabela 2. Formy opinii sanitarnych wydanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w dziedzinie zapobiegawczego nadzoru w 2021 r.

L.p.	Forma opinii sanitarnej	Liczba wydanych opinii
1.	Forma – opinia sanitarna	96
2.	Forma – decyzja rachunkowa	23
3.	Forma – decyzja merytoryczna	1
4.	Forma – postanowienie	-
	Razem: 1 – 4	**120**

Należy wskazać, iż działalność zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dotyczyła kontroli pod kątem zapewnienia właściwego stanu sanitarno-zdrowotnego w nowo realizowanych obiektach takich, jak: obiekty żywieniowo-żywnościowe, obiekty użyteczności publicznej, obiekty ochrony zdrowia, obiekty oświaty, zakłady pracy, obiekty typu komunalnego. Oceniając stan sanitarny obiektów na różnych etapach ich realizacji, należy zauważyć, że ich standardy stale wzrastają.

Inwestorzy pozyskują fundusze unijne, wzrasta świadomość inwestorów w zakresie dostosowania obiektów do obowiązujących wymogów.

Tabela 3. Dane liczbowe dotyczące działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie zapobiegawczego nadzoru w 2021 r.

L.p.	Wyszczególnienie	Liczba wydanych opinii
	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	
1.	Uzgodnienia dotyczące odstąpienia od przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	0
2.	Uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko	12
3.	Opiniowanie projektu dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko	1
4.	Opinie o projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	-
5.	Opinie dotyczące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	-
	Ocena oddziaływania na środowisko	
6.	Opinie co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu na środowisko	21
7.	Wydawanie opinii w sprawie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko	-
8.	Wydawanie opinii w sprawie uzgadniania warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	3
9.	Wydawanie opinii przed wydaniem postanowienia przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia w ramach ponownej oceny oddziaływania na środowisko	-
	Opinie dotyczące innych spraw	
10.	Uzgadnianie dokumentacji projektowej, pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych	7
11.	Zastosowanie rozwiązań innych niż określone w obowiązujących przepisach prawnych, w tym w zakresie warunków technicznych	-
12.	Uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektu budowlanego w trybie art. 56 ustawy Prawo budowlane	16
13.	Sprzeciw na użytkowanie obiektu budowlanego	-
14.	Inne sprawy	37
	Razem: 1 – 14	**97**
	Kontrole – wizje lokalne	
15.	Wizje lokalne	-
16.	Odbiory obiektów	23
	Razem: 15 – 16	**23**

4 STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ I KĄPIELISK

Sekcja Nadzoru Higieny Środowiska w powiecie opatowskim na 238 obiektów użyteczności publicznej znajdujących się w ewidencji skontrolowała 98, co stanowiło 41,2 % wszystkich obiektów użyteczności publicznej i kąpielisk. Powyższa liczba kontroli nie obejmuje urządzeń wodnych oraz podmiotów leczniczych.

W porównaniu z 2020 r. zwiększyła się liczba zewidencjonowanych obiektów użyteczności publicznej o 3 (2020 r. – 235, 2021 r. - 238).

Obiekty użyteczności publicznej stanowią bardzo zróżnicowaną grupę pod względem ich przeznaczenia, jak i wymagań sanitarnych.

4.1 Stan sanitarny wybranych obiektów i urządzeń

4.1.1 Ustępy publiczne i ogólnodostępne

Podczas przeprowadzanych kontroli, nie kwestionowano stanu sanitarno-technicznego. Zwracano szczególną uwagę na zachowany reżim sanitarny w związku z epidemią SARS-CoV-2, stan sanitarno-higieniczny kabin ustępowych, dostępność do wody ciepłej oraz do środków higienicznych. Wszystkie kontrolowane ustępy są przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Skontrolowano również 2 ustępy ogólnodostępne na targowicy miejskiej w Opatowie. Podczas kontroli sanitarnej nie kwestionowano stanu technicznego obiektu.

4.1.2 Obiekty Pomocy Społecznej

Do tej grupy obiektów zaliczono: 4 domy pomocy społecznej, 16 z grupy Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, są to 3 środowiskowe domy samopomocy, 3 warsztaty terapii zajęciowej (placówki pobytu dziennego, przeznaczone dla osób niepełnosprawnych intelektualnie i psychicznie prowadzone przez stowarzyszenia) oraz 10 Dziennych Domów Seniora + i 3 placówki zapewniające całodobową opiekę (schroniska dla bezdomnych). Obiekty nie zostały zaplanowane do kontroli na rok 2021.

4.1.3 Obiekty hotelarskie

W ewidencji Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opatowie jest 8 obiektów hotelarskich świadczących usługi noclegowe, przeprowadzono 8 kontroli sanitarnych.

Do tej grupy obiektów należą: 2 hotele, 2 pensjonaty oraz 4 inne obiekty, w których są świadczone usługi hotelarskie.

Obiekty służące jako baza noclegowa na terenie powiatu podlegają wzmożonym kontrolom sanitarnym przede wszystkim w trakcie trwania sezonu turystycznego. Podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych zwracano szczególną uwagę na stosowany reżim sanitarny w związku z COVID-19 (środki dezynfekcyjne, rękawiczki jednorazowe, maseczki, dystans).

W 2020 i 2021 r. stan sanitarno-techniczny nie był kwestionowany.

4.1.4 Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej – w ewidencji 59, przeprowadzono 33 kontrole sanitarne, nie wydano decyzji administracyjnych.

Zakłady fryzjerskie w ewidencji 36 przeprowadzono 18 kontroli, nie wydawano decyzji administracyjnych. W roku 2021 ubył 1 zakład.

W zakładach nie kwestionowano stanu sanitarno-technicznego. Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na stosowany reżim sanitarny w związku z COVID-19.

Zakłady kosmetyczne w ewidencji 15, przeprowadzono 9 kontroli.

W kontrolowanej grupie gabinetów kosmetycznych w 2021 r. kwestionowano stan sanitarno-techniczny w 1 gabinecie kosmetycznym.
Nie wydano decyzji administracyjnej, ponieważ nieprawidłowości zostały usunięte przed wszczęciem postępowania administracyjnego.

Zakłady odnowy biologicznej w ewidencji 1, przeprowadzono 1 kontrolę podczas, której nie kwestionowano stanu sanitarno-technicznego.

Inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z usług fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu w ewidencji - 7, przeprowadzono 5 kontroli.

W tej grupie znajdują się zakłady, które prowadzą działalność w zakresie kosmetycznym, fryzjerskim oraz odnowy biologicznej, w 2021 r. skontrolowano 5 zakładów, nie kwestionowano stanu sanitarno-technicznego.

Głównym celem kontroli zakładów usługowych było stosowanie reżimu sanitarnego w związku z epidemią COVID-19, jak również sprawdzenie stanu sanitarno – technicznego obiektów oraz stopień wdrożenia i stosowania procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi, zasady stosowania sprzętu poddawanego sterylizacji oraz sposoby przeprowadzania dezynfekcji skóry i błon śluzowych oraz dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Większość zakładów utrzymywano w należytym stanie sanitarno-higienicznym. Podczas kontroli zwracano również uwagę na postępowanie z bielizną – zarówno w aspekcie prania i dezynfekcji oraz prawidłowego przechowywania bielizny czystej i brudnej. Bieliznę wielokrotnego użytku prano poza zakładami. Powszechne staje się stosowanie bielizny fryzjerskiej i kosmetycznej jednorazowego użytku. Kontrolowano także postępowanie z odpadami powstałymi w zakładach usługowych, gospodarka odpadami nie była kwestionowana.

W porównaniu do roku ubiegłego ilość przeprowadzonych kontroli uległa zmniejszeniu, w związku z zaistniałym stanem epidemicznym w powiecie. W 2021 r. nie wydawano decyzji administracyjnych, w dwóch przypadkach nieprawidłowości wykazane w protokołach kontroli zostały usunięte przed wydaniem decyzji, w związku z czym wydano decyzje z art. 105 KPA – umarzające postepowanie administracyjne w całości.

4.1.5 Obiekty komunikacji publicznej

Dworce autobusowe

Dworzec Autobusowy w Opatowie i **Dworzec Autobusowy w Ożarowie** służą komunikacji lokalnej (BUS) oraz autobusowej. Kontrolą zostały objęte stanowiska autobusowe, gospodarka

odpadami, otoczenie obiektu, sanitariaty dla podróżnych i personelu, pomieszczenie socjalne i pomieszczenie porządkowe.

Przeprowadzono 2 kontrole sanitarne, nie kwestionowano stanu sanitarno-technicznego.

W roku 2020 i 2021 nie kwestionowano stanu sanitarno-technicznego w pomieszczeniach dworca.

W roku 2021 kontrolowano również poza ewidencją środki transportu publicznego.

Nadzorem objęto środki transportu publicznego, skontrolowano 9 autobusów oraz 2 busy komunikacji publicznej. Stan sanitarny środków transportu oceniono jako dobry. Skontrolowano również 6 taksówek osobowych, przeprowadzając 5 kontroli sanitarnych. Nie kwestionowano stanu higieniczno-sanitarnego.

4.1.6 Cmentarze i domy przedpogrzebowe

Cmentarze - w ewidencji **28** – nie planowane do kontroli na 2021 r.
Przeprowadzono 1 kontrolę sprawdzającą. Sprawdzono wykonanie nakazów decyzji wydanej w 2019 r. z terminem wykonania do 30.09.2021 r. dot. uzupełnienia brakującego muru cmentarnego. Kontrola sprawdzająca potwierdziła wykonanie nakazów decyzji.

Domy przedpogrzebowe - w ewidencji **4,** przeprowadzono 2 kontrole.

W roku 2021 skontrolowano 2 domy pogrzebowe, kontrole przeprowadzono wspólnie z Sekcją Nadzoru Środowiska Pracy. Sekcja Nadzoru Higieny Środowiska nie kwestionowała stanu sanitarno-technicznego obiektów.

4.1.7 Inne obiekty użyteczności publicznej

W ewidencji 63 obiekty, przeprowadzono 18 kontroli, nie wydawano decyzji administracyjnych.

Inne obiekty użyteczności publicznej – jest to bardzo zróżnicowana grupa obiektów, do tej grupy zaliczono m.in. apteki, punkty apteczne, parkingi, stacje paliw, obiekty kultury, obiekty sportowe, urzędy gmin, obiekty MSWiA (punkty przyjęć interesantów).

Podczas przeprowadzonych kontroli sanitarnych nie stwierdzono niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego obiektów.

W trakcie kontroli zwracano szczególną uwagę na stan sanitarno-techniczny pomieszczeń gospodarkę odpadami, a w stacjach paliw zwracano również uwagę na spełnienie przez podmiot kontrolowany obowiązku:

1) posiadania koncesji, w zakresie dotyczącym paliw ciekłych,
2) wpisu do rejestru,
3) zgłoszenia do Prezesa URE infrastruktury paliw ciekłych.

Przeprowadzone kontrole wykazały, iż przedsiębiorcy posiadają koncesje na obrót paliwami ciekłymi oraz okazali złożone do URE wnioski celem aktualizacji danych koncesji zgodnie z obowiązującymi przepisami.

4.1.8 Kąpieliska, miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli i baseny kąpielowe

W ewidencji PPIS w Opatowie jest 1 miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli i 2 kryte pływalnie; przeprowadzono 3 kontrole sanitarne w pływalniach.

Przed sezonem kąpieliskowym w 2021 r. nie zgłoszono do PPIS w Opatowie żadnego kąpieliska ani miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli w powiecie.

W tej grupie obiektów wydano 1 decyzję administracyjną dot. stanu sanitarno-technicznego obiektu.

Zaplanowano i pobrano do badania w ramach nadzoru sanitarnego 28 próbek wody z obu pływalni. Przeprowadzono 3 kontrole stanu sanitarno-technicznego tych obiektów, w tym kontrolę sprawdzającą, w wyniku prowadzonego postępowania administracyjnego.

Jakość wody w pływalniach.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Opatowie wydał w roku 2021 roczne oceny jakości wody na obu nadzorowanych pływalniach na podstawie przedłożonych przez zarządców wyników kontroli wewnętrznej oraz wyników badań kontroli urzędowej Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Opatowie, stwierdzając przydatność wody do kąpieli w obydwu pływalniach.

4.1.9 Obiekty małej infrastruktury

Ponadto w 2021 r. kontrolowano również ogólnodostępne powiatowe, gminne i należące do spółdzielni mieszkaniowych obiekty małej infrastruktury. Skontrolowano 30 placów zabaw przeprowadzając 9 kontroli sanitarnych.

Administratorzy placów zabaw i piaskownic w większości dbali o ich stan sanitarny, wymieniali piasek w piaskownicach, jak również dokonywali przeglądu technicznego urządzeń.

W obiektach użyteczności publicznej skontrolowanych w 2020 i 2021 r. nie oceniono negatywnie żadnego obiektu.

4.2 Wnioski

Analizując wyniki kontroli przeprowadzonych w 2021 r. w zakresie higieny środowiska należy stwierdzić, że w opisanych wyżej obiektach użyteczności publicznej nie stwierdzono rażących uchybień stanowiących zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. W związku z zagrożeniem SARS-CoV-2 część obiektów była nieczynna, dlatego przeprowadzono mniej kontroli sanitarnych.

Władze Powiatu i Gmin kontynuowały wiele projektów związanych z budową, remontami współfinansowanych przez Unię Europejską, które wpłynęły na stan sanitarno-techniczny obiektów.

Wykazywano duży postęp w trosce o poprawę infrastruktury drogowej, celem zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców. Modernizowano również budynki użyteczności publicznej. Działania te w widoczny sposób wpływają na poprawę warunków życia mieszkańców.

W dalszym ciągu niepokoi zbyt mała ilość ustępów publicznych oraz parkingów.

5 NADZÓR ŚRODOWISKA PRACY

W 2021 r. w ewidencji Sekcji Nadzoru Środowiska Pracy było 253 zakłady pracy, które ogółem zatrudniały 3 962 osoby, porównując do ubiegłego roku, gdzie zatrudnionych było 3 493 w 242 zakładach, przybyło 11 zakładów. Zatrudnienie w zakładach w ewidencji prowadzonej przez sekcję również zwiększyło się o 469 osób. W planie pracy na 2021 r. do kontroli zaplanowano 128 zakładów pracy, w których łącznie zaplanowano 131 kontroli. Ze względu na panującą epidemię Covid – 19 nie skontrolowano 32 zakładów z zakładów, które zaplanowano w planie pracy na 2021 r.

Bieżącym nadzorem w 2021 r. objęto 107 zakładów pracy (tj. 42,3% zakładów skontrolowanych do ilości zakładów znajdujących się w ewidencji), zatrudniały one ogółem w 2021 r. – 2 728 osób (% osób objętych nadzorem sanitarnym do ilości wszystkich pracowników znajdujących się w ewidencji w roku 2021 wynosił 68,9%). Spadek realizacji zadań kontrolnych podyktowany jest skierowaniem pracowników do zadań związanych z epidemią Covid - 19.

5.1 Prowadzenie nadzoru

W roku 2021 przeprowadzono 122 kontrole sanitarne w 107 zakładach (w tym **119 kontroli** i 3 postępowania w sprawach chorób zawodowych).

Kontrole dotyczyły:

- 19 kontroli sanitarnych tematycznych dot. produktów biobójczych,
- 27 kontroli dot. substancji chemicznych i ich mieszanin,
- 7 kontroli sanitarnych tematycznych w zakresie czynników biologicznych,
- 61 kontrole dotyczących warunków pracy i stanu sanitarnego zakładu,
- 3 kontrole sprawdzające,
- 2 kontrole interwencyjne,
- 3 postępowania w sprawach chorób zawodowych.

Wydano ogółem 11 decyzji merytorycznych i 5 decyzji płatniczych, w tym:

- 7 decyzji na stwierdzone usterki podczas kontroli,
- 1 decyzję przedłużającą z art. 155 KPA,
- 3 decyzje w zakresie chorób zawodowych.

Wydano ogółem 5 decyzji płatniczych na stwierdzone usterki podczas kontroli.

Nakazy w decyzjach - w sprawach nadzoru bieżącego wydano 8 decyzji, które zawierały łącznie 21 nakazów, decyzje te dotyczyły m.in.:

- 8 nakazów dot. złego stanu sanitarno – higienicznego pomieszczeń pracy i pomieszczeń socjalnych,
- 4 nakazy w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin,
- 2 nakazy w zakresie oceny ryzyka zawodowego,
- 3 nakazy w zakresie czynników biologicznych,
- 4 dot. innej dokumentacji.

Nie wydawano postanowień o nałożeniu grzywny i tytułów wykonawczych, a tym samym nie prowadzono postępowania egzekucyjnego. Wszystkie pozostałe zalecenia decyzji, zakłady pracy realizowały na bieżąco zgodnie z wyznaczonymi przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Opatowie terminami. Zalecenia wydawane w decyzjach realizowane są przez pracodawców na drodze administracyjnej w związku z czym w 2021 r. nie prowadzono

w stosunku do zakładów pracy postępowania na drodze egzekucji. Część postępowań nie została jeszcze zrealizowana przez zakłady pracy z uwagi na to, że termin realizacji przypada na 2022 r.

Upomnień i mandatów karnych nie wydawano. Nie prowadzono żadnego postępowania egzekucyjnego na przestrzeni 2021 r.

Przekroczenia w 2021 r. - w przekroczeniach pracowało w 2 zakładach łącznie 46 osób (w PKD 10 i PKD 29). pracownicy narażeni byli na działanie ponadnormatywnego hałasu (powyżej 85 dB A), w powyższym zakresie decyzji na obniżenie przekroczeń nie wydawano. Wszystkich zatrudnionych w zakładach pracy w 2021 r. było 2 728 osób, 46 osób pracujących w przekroczeniach stanowi 1,7% osób narażonych na ponadnormatywną wartość hałasu.

Choroby zawodowe w sprawach chorób zawodowych w 2021 roku przeprowadzono 3 postępowania administracyjne, wydano 2 decyzje stwierdzające chorobę zawodową i 1 decyzję o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej, żadnych postanowień nie wydawano.

Zamierzenia i kontrole ponadplanowe

- zamierzenia ponadplanowe - w 2021 r. zrealizowano 86 zamierzeń.
- kontrole ponadplanowe - w 2021 r. przeprowadzono 20 kontroli ponadplanowych.

5.2 Inne działania w zakresie promocji i współpracy

1. W 2021 roku podjęto współpracę z Centralnym Instytutem Ochrony Pracy:
   - w zakresie przekazywania informacji w zakresie ekspozycji pracowników na wybrane czynniki chemiczne,
   - w ramach współpracy na stronie internetowej stacji zamieszczono informację na temat Kampanii Informacyjnej „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy. Dźwigaj z głową",
   - przekazano informację w zakresie ekspozycji pracowników na pyły drewna.
2. Kontynuowano w dalszym ciągu współpracę z Wojewódzkim Ośrodkiem Medycyny Pracy w Kielcach i jednostkami orzeczniczymi II stopnia w zakresie chorób zawodowych. W ramach współpracy przesyłano Karty oceny narażenia zawodowego na stanowiskach pracy dotyczących badanych pacjentów oraz decyzje chorób zawodowych.
3. W 2021 r. nawiązano również współpracę z Inspekcją Weterynaryjną – Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Opatowie dotyczącą wzmożenia nadzoru nad pracownikami ferm drobiu w związku z rozpowszechnianiem zaleceń i rekomendacji dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy.
4. W ramach współpracy z Państwową Inspekcją Pracy w Kielcach przesyłano do wiadomości decyzje w sprawie chorób zawodowych.
5. Sekcja Nadzoru Środowiska Pracy oprócz zamierzeń zawartych w planach pracy, realizowała również zadania o charakterze informacyjnym i oświatowym z zakresu higieny i medycyny pracy oraz promocji zdrowia w środowisku pracy, podczas kontroli sanitarnych w zakładach pracy, w ramach działań edukacyjno-informacyjnych w związku z zagrożeniami wynikającymi z narażenia na radon, pracownicy sekcji podczas prowadzonych kontroli przekazywali informację o obowiązku wykonywania pomiarów w związku z tym, że w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie terenów, na których średnioroczne stężenie promieniotwórcze radonu w powietrzu wewnątrz pomieszczeń w znacznej liczbie budynków może przekraczać poziom odniesienia, określono tereny, gdzie przekroczone zostało średnioroczne stężenie radonu.

6 NADZÓR NAD PLACOWKAMI NAUCZANIA I WYCHOWANIA ORAZ PLACÓWKAMI WYPOCZYNKU DZIECI I MŁODZIEŻY

Do zadań Stanowiska Pracy ds. Higieny Dzieci i Młodzieży należy nadzór nad higieną nauczania, należytym stanem higieniczno-sanitarnym pomieszczeń w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych, szkołach ponadpodstawowych, ośrodkach specjalnych, placówkach opiekuńczo - wychowawczych, internatach oraz ośrodkach wypoczynku dzieci i młodzieży. Zadania te realizowane są poprzez nadzór nad przestrzeganiem przepisów i obowiązujących norm.

6.1 Nadzorowane placówki i działalność kontrolno-represyjna

W 2021 roku pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Opatowie znajdowało się 64 placówki stałe oraz 6 turnusów wypoczynku letniego. Skontrolowano 37 placówek nauczania i wychowania oraz 6 placówek wypoczynku dzieci i młodzieży. Łącznie przeprowadzono 69 kontroli, w tym 27 kontroli sanitarnych kompleksowych, 19 kontroli tematycznych związanych z przeglądem placówek do rozpoczęcia roku szkolnego 2021/2022, 2 kontrole tematyczne dotyczące oceny dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii, 1 kontrolę interwencyjną.

W 2021 roku do elektronicznej bazy wypoczynku dzieci i młodzieży powiatu opatowskiego zgłoszono 6 obiektów wypoczynku letniego. Przeprowadzono 14 kontroli sprawdzających wykonanie nakazów decyzji administracyjnych. Wydano 6 decyzji merytorycznych, 6 decyzji płatniczych.

Podczas przeprowadzanych kontroli szczególną uwagę zwracano na :

- przestrzeganie przez placówki procedur przeciwepidemicznych opracowanych na podstawie wytycznych przeciwepidemicznych MEN, MZ i GIS dla placówek oświatowo-wychowawczych w czasie trwania epidemii,
- warunki do utrzymania higieny osobistej w placówkach nauczania i wychowania,
- warunki sanitarno-higieniczne wypoczynku dzieci i młodzieży,
- posiadanie przez placówki substancji chemicznych i ich mieszanin,
- higienę procesu nauczania – dostosowanie mebli do wzrostu uczniów oraz ocenę rozkładów zajęć lekcyjnych,
- zachowanie reżimu sanitarnego przez uczniów oraz pracowników,
- bieżącego zaopatrywania pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w środki higieny osobistej,
- stan sanitarno-techniczny budynków i otoczenia, placów zabaw, terenów rekreacyjnych, boisk sportowych,
- warunki sanitarno-higieniczne w żłobkach,
- posiadanie oraz ocenę warunków infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego,
- możliwość pozostawiania przez uczniów części podręczników i przyborów szkolnych w placówce,
- prowadzenie dożywiania w szkołach,
- warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach,
- realizację Ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

6.2 Ocena stanu sanitarno-technicznego w placówkach

Działania w obszarze higieny dzieci i młodzieży skupiały się na egzekwowaniu bezpiecznych pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych warunków opieki, wychowania, nauki oraz wypoczynku dzieci i młodzieży, jak również w pierwszej kolejności na edukowaniu w tym zakresie nadzorowanych podmiotów.

W 2021 r. przeprowadzono 37 kontroli w 19 szkołach. Przeprowadzane kontrole wskazują na poprawę w zakresie stanu technicznego tych obiektów. Organy prowadzące, wspierają swoje placówki w remontach i modernizacjach na różnych poziomach ich potrzeb. Znaczną poprawę stanu placówek oświatowych uzyskano przy pomocy środków z UE, przeznaczanych na przeprowadzanie prac związanych z termomodernizacją budynków: ocieplanie budynków, remont elewacji, wymianę stolarki drzwiowej i okiennej, wymianę grzejników c.o. W okresie przerwy wakacyjnej, w placówkach szkolnych na terenie całego powiatu opatowskiego przeprowadzano remonty bieżące i prace konserwatorskie. Niewłaściwe warunki higieniczno-sanitarne stwierdzono w 6 szkołach. Dotyczyły one najczęściej:

- zapewnienia prawidłowej stolarki w pomieszczeniach placówek,
- montażu na grzejnikach centralnego ogrzewania osłon chroniących przed bezpośrednim kontaktem z elementami grzejnymi,
- zapewnienia właściwego stanu sanitarno - technicznego pomieszczeń (sali lekcyjnych i innych sali zajęć dla dzieci i młodzieży) oraz stanu technicznego wyposażenia (drzwi /podłóg, parkietów, mebli edukacyjnych pozostających na wyposażeniu sali dydaktycznych),
- zapewnienie ciągu komunikacyjnego w budynkach /szatni.

Wszystkie skontrolowane w 2021 r. placówki posiadają podłączenie do sieci wodociągowej, zaopatrzone są w bieżącą zimną wodę o monitorowanej jakości oraz posiadają odprowadzenie ścieków do kanalizacji, szczelnych zbiorników bezodpływowych na nieczystości bądź własnych oczyszczalni ścieków. Dzieci i młodzież w placówkach oświatowo – wychowawczych korzysta z toalet zlokalizowanych wewnątrz budynków szkolnych.

W skontrolowanych szkołach sprawdzano również warunki do utrzymania higieny osobistej oceniając dostępność do mydła w dozownikach, ręczników jednorazowych i papieru toaletowego. W tym zakresie wydawano zalecenia doraźne. Właściwą infrastrukturę i wyposażenie pomieszczeń przeznaczonych do użytkowania przez oddział zerowy posiadało 16 placówek. Odpowiedniej infrastruktury nie posiadało 3 placówki, najczęściej ze względu na brak możliwości wydzielenia ciągów komunikacyjnych tak, by nie krzyżowały się z drogami komunikacyjnymi starszych uczniów, brak wydzielonego placu rekreacyjnego dla młodszych dzieci, zbyt małą powierzchnię sali – min. 2,5 m² na dziecko. Podczas przeprowadzanych kontroli nie stwierdzano łamania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Podczas kontroli informowano o konieczności umieszczania oznaczeń słownych i graficznych informujących o zakazie palenia wyrobów tytoniowych i palenia papierosów elektronicznych. Oceniono również dożywianie dzieci i młodzieży w szkołach z uwzględnieniem dożywiania dofinansowanego. W znacznej części szkół żywienie prowadzone jest w formie cateringu oraz posiłków przygotowywanych na miejscu. Szkoły nadal realizują program „Szklanka mleka dla wszystkich uczniów" oraz „Owoce i warzywa w szkole".

W sezonie letnim 2021 r. na terenie powiatu opatowskiego w elektronicznej bazie wypoczynku Ministerstwa Edukacji Narodowej zarejestrowano 6 turnusów wypoczynku letniego. W ramach

nadzoru skontrolowano 6 turnusów półkolonii w miejscu zamieszkania. Wypoczynku pod namiotami nie zarejestrowano.

Podczas wypoczynku letniego 2021 r. nie wpłynął do PSSE w Opatowie żaden wniosek z prośbą o interwencję w miejscach wypoczynku, nie zanotowano zatruć pokarmowych czy też poważniejszych wypadków.

6.3 Podsumowanie

Przeprowadzone kontrole sanitarne miały na celu uzyskanie poprawy warunków sanitarno-higienicznych w placówkach oświatowo-wychowawczych i zapewnienie bezpieczeństwa uczniom oraz pracownikom. Należy nadmienić, że stan sanitarno-techniczny placówek oświatowo-wychowawczych w stosunku do ubiegłego roku uległ znacznej poprawie.

W 2021 r. placówki oświatowo-wychowawcze zostały zdominowane rozwojem epidemii COVID-19 z uwagi na liczne działania podejmowane w związku z zaistniałą sytuacją. Pracowały w reżimie sanitarnym oraz przechodziły okresowo w tryb pracy zdalnej lub tryb hybrydowy. Łącznie w 2021 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Opatowie wydał 101 opinii pozytywnych dot. czasowego zawieszenia zajęć w szkole lub placówce w zakresie zmiany trybu nauczania ze stacjonarnego na zdalny dla poszczególnych grup, klas, oddziałów przedszkolnych. Skutkowało to wprowadzeniem nauczania hybrydowego lub zdalnego. Należy zauważyć, że dyrektorzy mając na uwadze bezpieczeństwo uczniów i wychowanków stosowali się do wytycznych MEN, GIS i MZ, tworzyli indywidualne regulaminy i procedury na terenie zarządzanych placówek, dbali o wyposażenie pomieszczeń sanitarnych w środki do higienicznego mycia i suszenia rąk, regularne mycie i dezynfekcję powierzchni, wyposażenia.

7 STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I WYROBÓW KOSMETYCZNYCH

Na terenie powiatu opatowskiego w 2021 r. w rejestrze zakładów nadzorowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną prowadzonym przez Sekcję Higieny Żywności, Żywienia i PK wpisanych było 1621 obiektów żywności, żywienia oraz obrotu materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością (2020 r.-1524 obiekty).

Przeprowadzono kontrole w 307 obiektach. Obiekty, które nie zostały skontrolowane to w dużym procencie środki transportu żywności (16 środków transportu na 114 objętych nadzorem), ponieważ są to obiekty ruchome, często przebywające poza terenem powiatu. Drugą grupę obiektów nieskontrolowanych stanowią producenci pierwotni. W 2021 r. skontrolowano 36 nadzorowanych producentów z 1083 zarejestrowanych.

W nadzorowanych zakładach przeprowadzono 425 kontroli sanitarnych (w 2020 r.–286). Po przeprowadzonych kontrolach wydano 14 decyzji merytorycznych i 64 płatniczych.

Za stwierdzone uchybienia sanitarne na osoby winne zaniedbań nałożono 17 mandatów karnych na kwotę 3500 zł (w 2020 r. – 14/ 2200 zł).

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, uwzględniającymi przepisy w zakresie wymagań higieniczno-sanitarnych (obowiązują arkusze ocen jednolite w całym kraju). Spośród 307 obiektów skontrolowanych w 2021 r. sklasyfikowano 225 obiektów.

W wyniku przeprowadzonych ocen stanu sanitarnego sklasyfikowane w 2021 r. zakłady ocenione zostały pozytywnie, 2 obiekty osiągnęły ryzyko wysokie. W wyniku podjętych działań zakłady usunęły stwierdzone usterki.

7.1 Ocena stanu sanitarno-higienicznego wybranych grup nadzorowanych obiektów

7.1.1 Sklepy spożywcze

W 2021 r. skontrolowano 115 sklepów spożywczych (zarejestrowanych było 169), w których przeprowadzono 180 kontroli.

Stan sanitarny sklepów w porównaniu do lat ubiegłych utrzymuje się na porównywalnym poziomie, dzięki realizacji wydanych zaleceń i sprawowaniu nadzoru. Obowiązki wynikające z wydanych decyzji administracyjnych oraz nałożonych mandatów zostały wykonane w każdym obiekcie.

Najczęściej stwierdzane usterki dotyczyły:

- złego stanu technicznego pomieszczeń (ściany, sufity, drzwi),
- niepełnej dokumentacji GHP/GMP/ HACCP,
- zniszczonych urządzeń, sprzętu, wyposażenia stykającego się z żywnością,
- obecności środków spożywczych po upływie daty przydatności do spożycia,
- niezachowania segregacji asortymentowej.

7.1.2 Hurtownie środków spożywczych

W 2021 r. na naszym terenie prowadziły działalność 4 hurtownie środków spożywczych. Stan sanitarny i techniczny nadzorowanych obiektów dobry. W hurtowniach nie przeprowadzono żadnej kontroli sanitarnej (2020 r. – 2).

7.1.3 Zakłady żywienia zbiorowego otwarte

W 2021 r. na terenie powiatu prowadziły działalność 33 zakłady żywienia zbiorowego otwartego (2020 r. – 28). Skontrolowano 22 obiekty. Stan sanitarno-techniczny zakładów dobry. W zakładach tych przeprowadzono 30 kontroli (2020 r. – 11).

Najczęściej stwierdzane podczas kontroli usterki to:

- brak realizacji procedur GHP, GMP, HACCP,
- obecność środków spożywczych po upływie daty przydatności do spożycia,
- brak aktualnych orzeczeń lekarskich dla celów sanitarno-epidemiologicznych dla pracowników,
- zły stan techniczny pomieszczeń (ściany, sufity, drzwi) i urządzeń stykających się z żywnością.

7.1.4 Zakłady małej gastronomii

W 2021 r. ilość zakładów małej gastronomii wynosiła 27 (2020 r. – 20). Skontrolowano 19 zakładów.

Stan sanitarno-techniczny zakładów dobry. W zakładach tych przeprowadzono 20 kontroli sanitarnych (2020 r. – 15).

Najczęściej stwierdzane usterki to zły stan techniczny pomieszczeń (ściany, sufity, drzwi).

7.1.5 Ciastkarnie

W 2021 r. działalność prowadziły 3 ciastkarnie (2020 r. – 4). Wszystkie ciastkarnie otrzymały ocenę pozytywną wg arkuszy ocen. W zakładach tych przeprowadzono 3 kontrole sanitarne (2020 r.- 2). Nie stwierdzono usterek.

7.1.6 Piekarnie

W 2021 r. prowadziło działalność 8 piekarni (2020 r.- 8). Wszystkie piekarnie zostały skontrolowane i otrzymały ocenę zgodną wg arkuszy ocen. W zakładach tych przeprowadzono 18 kontroli (2020 r.- 8).

Najczęściej stwierdzane podczas kontroli usterki to:

- zły stan techniczny pomieszczeń (ścian, sufitów, drzwi) i urządzeń produkcyjnych,
- niekompletna dokumentacja GHP/GMP/HACCP,
- niezachowany stan sanitarny.

7.2 Jakość zdrowotna środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w 2021 r

Jakość zdrowotna środków spożywczych produkowanych i wprowadzanych do obrotu w nadzorowanych obiektach kontrolowana jest poprzez działania podejmowane w zintegrowanym systemie badań żywności.

Tabela 4. Kierunki badań/liczba pobranych próbek.

Kierunek badania	Liczba próbek pobranych	Próbki kwestionowane
MIKROBIOLOGIA	82	8
METALE	13	
SUBSTANCJE DODATKOWE	5	
MIGRACJA GLOBALNA	1	
MIGRACJA SPECYFICZNA	2	
WWA	4	
ZAWARTOŚĆ GLUTENU	1	
HISTAMINA	9	
PESTYCYDY	16	
AZOTANY	2	
GMO	2	
NAPROMIENIANIE ŻYWNOŚCI	1	
ALKALOIDY TROPANOWE	1	
OLEJE MINERALNE	1	
ZNAKOWANIE	1	
MYKOTOKSYNY	4	
FURAN I POCHODNE	1	
3-MCPD	1	
SKAŻENIE PROMIENIOTWÓRCZE	1	
WITAMINY I INNE ŻYWIENIOWE	4	
AKRYLAMID	1	
AMR	1	
KALORYCZNOŚĆ POSIŁKÓW	1	
MONITORING RADIACYJNY KRAJU	6	
RAZEM	**161**	**8**

W nadzorowanych obiektach w ramach urzędowej kontroli i monitoringu pobrano do badania laboratoryjnego 161 próbek środków spożywczych i materiałów do kontaktu z żywnością. Jakość zdrowotna środków spożywczych wprowadzanych do obrotu spełnia wymagania w zakresie zbadanych parametrów. Z otrzymanych sprawozdań z badań wynikało, iż 8 próbek uległo zakwestionowaniu z powodu:

- w 2 pobranych próbkach produktu pn. „Filet z kurczaka" wykryto obecność pałeczek Salmonella spp.,
- w 5 pobranych próbkach produktu pn. „Ciasto kremówka" wykryto obecność Bacillus cereus w 30^{0} C.,

- w 1 pobranej próbce produktu pn. „Kurkuma" wykryto obecność pałeczek Salmonella spp.

7.3 Nadzór nad obiektami żywnościowo-żywieniowymi

Nadzór nad obiektami żywnościowo–żywieniowymi zlokalizowanymi w miejscowościach turystycznych i wypoczynkowych, głównych szlakach komunikacyjnych, parkingach, dworcach PKS, stacjach paliw oraz ocena zgodności z wymaganiami zdrowotnymi żywności i żywienia w tych obiektach w letnim sezonie turystycznym.

Na terenie naszego powiatu nie ma miejscowości wypoczynkowych. Istnieją tylko miejscowości turystyczne (Opatów, Ujazd, Tudorów, Karwów, Włostów, Międzygórz), które w okresie letnim odwiedzane są przez turystów. Do obsługi ruchu turystycznego na terenie tych miejscowości, na dworcach PKS, przy głównych drogach krajowych, parkingach, stacjach paliw nadzorem zostały objęte: zakłady żywienia zbiorowego otwartego, punkty małej gastronomii, automaty do lodów, ciastkarnie, piekarnie, sklepy spożywcze.

W obiektach tych przeprowadzano kontrole sanitarne kompleksowe, tematyczne oraz interwencyjne.

Na stwierdzane nieprawidłowości natury sanitarno-technicznej wydawano zalecenia, które zostały zrealizowane w terminie przez osoby odpowiedzialne.

7.4 Nadzór nad obiektami żywieniowymi w miejscach wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży oraz ocena ich funkcjonowania

W 2021 r. zgłoszono 4 wypoczynki letnie zlokalizowane w obiektach na terenie powiatu opatowskiego. Podczas kontroli stwierdzono, że czynności związane z organizacją żywienia zostały dostosowane do warunków sanitarno-higienicznych. W dniu kontroli czystość bieżąca części żywieniowej bez zastrzeżeń. Nie stwierdzono uchybień natury sanitarno – higienicznej.

7.5 Nadzór nad prawidłowością znakowania wołowiny i przetworów z mięsa wołowego w obrocie

W zakresie pochodzenia oraz znakowania wołowiny w miejscach obrotu mięsem przeprowadzono 15 kontroli sanitarnych, w tym:

- 4 w sklepach mięsno-wędliniarskich,
- 11 w sklepach spożywczych ze stoiskiem mięsnym.

W 4 skontrolowanych sklepach mięso wołowe pochodziło od producentów z terenu powiatu opatowskiego (ubojnia nadzorowana przez tutejszą IW).

Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie śledzenia oraz znakowania wołowiny.

7.6 Nadzór nad nową żywnością oraz żywnością genetycznie modyfikowaną (GMO)

W 2021 r. skontrolowano 115 obiektów obrotu żywnością (sklepy spożywcze), zaś 93 oceniano na podstawie arkuszy oceny stanu sanitarnego i nie stwierdzono żywności zawierającej produkty GMO. Ponadto w skontrolowanych 41 zakładach żywienia zbiorowego otwartego i 47 obiektach żywienia zbiorowego zamkniętego, nie stwierdzono żywności zawierającej produkty GMO.

Stosowanie substancji dodatkowych potencjalnie genetycznie modyfikowanych stwierdzono w jednym z zakładów cukierniczych, w którym lecytyna sojowa stosowana jest do

produkowanych mas do wafelków. Zakład posiada świadectwo jakości od producenta, iż stosowana lecytyna sojowa jest pozyskiwana z surowca nie modyfikowanego genetycznie.

7.7 Działania podejmowane w związku z powiadomieniami w systemie RASFF (system wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i materiałach do kontaktu z żywnością)

W 2021 r. do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Opatowie wpłynęło 19 powiadomień alarmowych i 10 powiadomień informacyjnych dotyczących produktów znajdujących się w obrocie w nadzorowanych obiektach.

W związku z otrzymanymi powiadomieniami przeprowadzono 34 kontrole interwencyjne.

7.8 Nadzór nad suplementami diety, środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego, środkami spożywczymi wzbogaconymi witaminami lub składnikami mineralnymi

W 2021r. w aptekach/ punktach aptecznych przeprowadzono :

- 2 kontrole tematyczne w związku z poborem próbek do badań laboratoryjnych,
- 11 kontroli tematycznych w związku z ocena oznakowania produktów,
- 4 kontrole tematyczne w związku z otrzymanymi powiadomieniami w systemie RASFF.

Podczas przeprowadzania kontroli sanitarnych tematycznych w skontrolowanych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie oceny spełnienia szczególnych wymagań odnoszących się do preparatów początkowego żywienia niemowląt dot. ich reklamy, prowadzenia działalności promocyjnej, oferowania lub dostarczania próbek wskazanych w przepisach art. 10 rozporządzenia delegowanego (UE) 2016/127, jak również przedmiotów służących do karmienia niemowląt, określonych w przepisach art. 25 ustawy o b. ż. i ż. oraz prezentacji i reklamy żywności dla określonych grup w odniesieniu do art. 9 ust. 5 rozporządzenia (UE) nr 609/2013 oraz art. 7 rozporządzenia 1169/2011.

Dokonywano także kontroli stron internetowych w zakresie:

- obecności podmiotów/przedsiębiorców z nadzorowanego terenu wprowadzających do obrotu żywność prozdrowotną, którzy nie dopełnili obowiązku zgłoszenia, rejestracji, zatwierdzenia,
- oceny oznakowania (prezentacja, reklama i promocja) żywności prozdrowotnej,
- monitorowania obecności produktów zawierających niedozwolone składniki np. johimbinę lub inne niebezpieczne produkty.

7.9 Podejmowanie interwencji na wniosek konsumentów lub innych instytucji

W 2021 roku otrzymano i rozpatrzono 3 interwencje.

Przeprowadzono 3 kontrole interwencyjne podczas, których:

- w 2 obiektach zarzuty częściowo potwierdziły się. Stwierdzono artykuły spożywcze przeterminowane, przechowywane bez zachowania segregacji asortymentowej.
- w 1 obiekcie zarzuty nie potwierdziły się.

7.10 Postępowanie z środkami spożywczymi o niewłaściwej jakości zdrowotnej

W czasie przeprowadzonych kontroli sanitarnych stwierdzone zostały **środki spożywcze przeterminowane**. Zostały one wycofane z obrotu.

7.11 Nadzór nad materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością

Nadzór nad materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością w zakresie wdrażania i przestrzegania przez przedsiębiorców wymagań określonych w przepisach rozporządzeń Komisji (WE) 1935/2004, z uwzględnieniem art. 15 i 16 (znakowanie i deklaracja zgodności) oraz nr 2023/2006.

Na terenie powiatu opatowskiego nie prowadzą działalności zakłady produkcyjne, importujące materiały i wyroby do kontaktu z żywnością.

W trakcie kontroli w obiektach obrotu żywnością oraz żywienia zbiorowego nie stwierdzono nieprawidłowości. Wszystkie używane w zakładach materiały i wyroby były prawidłowo oznakowane oraz zostały dopuszczone do kontaktu z żywnością.

Ponadto w 2021 r. rozpoczęła się unijna akcja kontrolna dotycząca materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością, importowanych z państw trzecich, w szczególności z Chin, zawierających niedozwolony składnik – mielony lub sproszkowany bambus. Nie stwierdzono nieprawidłowości w powyższym zakresie.

7.12 Podsumowanie

Stan sanitarno-higieniczny obiektów żywieniowo– żywnościowych z upływem lat ulega polepszeniu. Jest to wynikiem sprawowania właściwego nadzoru i wykonania przez przedsiębiorców zaleceń wydanych przez PPIS w Opatowie. Właściciele obiektów dostosowują swoje zakłady do obowiązujących nowych przepisów, które są spójne z przepisami Unii Europejskiej. Dzięki sukcesywnie wprowadzanej przez przedsiębiorców samokontroli (kontroli wewnętrznej opartej na zasadach GHP/GMP oraz zasad systemu HACCP), jak również systemów kontroli jakości, jakość zdrowotna produkowanych i wprowadzanych do obrotu środków spożywczych poprawia się z każdym rokiem.

8 PROMOCJA ZDROWIA I OŚWIATA ZDROWOTNA

Działalność w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej realizowana przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Opatowie w roku 2021 oparta była o realizację ogólnopolskich oraz wojewódzkich programów edukacyjnych, interwencje nieprogramowe a także poprzez prowadzone kampanie informacyjne. W realizacji powyższych zadań współpracowano z organizacjami, instytucjami oraz placówkami szkolnymi. W 2021 realizacja zadań z zakresu promocji zdrowia uwarunkowana była pandemią wywołaną przez nowego koronawirusa SARS-CoV-2 wywołującego chorobę COVID-19.

Przeważająca część zamierzeń realizowana była w ramach 11 programów edukacyjnych o zasięgu zarówno ogólnopolskim jaki i wojewódzkim.
W ramach działalność realizowano następujące programy:

1. „Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV".
2. „ARS, czyli jak dbać o miłość?".
3. „Czyste powietrze wokół nas".
4. „Bieg po zdrowie".
5. „Nie pal przy mnie, proszę".
6. „Znajdź właściwe rozwiązanie".
7. „Trzymaj formę!".
8. „Podstępne WZW".
9. „Znamię! Znam je?".
10. „Wybierz życie – pierwszy krok".
11. „Skąd się biorą produkty ekologiczne".

Ww. przedsięwzięcia zrealizowano ogółem w 47 placówkach oświatowo-wychowawczych.

Podejmując realizację zamierzeń zaplanowanych na 2021 rok podjęto współpracę ze środowiskiem lokalnym oraz instytucjami m.in.

- Komenda Powiatowa Policji w Opatowie
- Urząd Miasta i Gminy Opatów (kwartalnik OPATÓW)
- Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Opatowie
- Gminna Biblioteka Publiczna w Baćkowicach
- Powiatowy Zakład Transportu
- Firma Przewozowa „OLMAS"
- Radio Opatów
- Opatowski Ośrodek Kultury
- Świętokrzyskie Centrum Onkologii – Zakład Profilaktyki Onkologicznej
- Świętokrzyski Klub „Amazonki".

8.1 Działalność szkoleniowa i nadzorcza

Realizując zamierzenia planu w ramach interwencji programowych oraz nieprogramowych przeprowadzono:

- 107 narad wdrożeniowych oraz organizacyjnych,
- przeprowadzono 25 wizytacji realizacji programów edukacyjnych w szkołach.

Ze względu na sytuację epidemiologiczną działalność szkoleniową przeprowadzano poprzez indywidualne spotkania z koordynatorami oraz realizatorami szkolnymi programów edukacyjnych w poszczególnych jednostkach oświatowych.

W ramach interwencji nieprogramowych prowadzono szereg działań edukacyjnych dotyczących profilaktyki nowych narkotyków - dopalaczy, grypy, chorób nowotworowych, promocji szczepień ochronnych, profilaktyki zażywania antybiotyków. Realizowano działania edukacyjne w ramach bezpiecznego wypoczynku zimowego oraz letniego.

Ze względu na sytuację epidemiologiczną w kraju podjęto wiele działań edukacyjno-informacyjnych skierowanych do ogółu społeczeństwa. W ramach interwencji nieprogramowych realizowano szerokie działania z zakresu promocji szczepień ochronnych. Działania skoncentrowane były głównie na zwiększeniu świadomości wśród społeczeństwa na temat zapobiegania rozprzestrzenianiu się wirusa SARS CoV-2. Wraz z rozpoczęciem nowego roku szkolnego 2021/2022 w szkołach przeprowadzono liczne prelekcje promujące hasło: DDM.

8.2 Wnioski

1. Odbiorcami działalności stanowiska pracy ds. Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opatowie w 2021 roku były wszystkie placówki oświatowo – wychowawcze, zarówno publiczne, jak i niepubliczne oraz ogół społeczeństwa powiatu opatowskiego. Odbiorcami działań były zróżnicowane grupy społeczeństwa.
2. Realizacja działań podejmowanych przez PSSE w Opatowie następuje przy współpracy z instytucjami i organizacjami. Dzięki podejmowanej współpracy zwiększa się zasięg i efektywność oddziaływań prozdrowotnych.
3. Uczestnicy działań prozdrowotnych pogłębili wiedzę dotyczącą zdrowego stylu życia, aktywności fizycznej, zdrowego odżywiania oraz kształtowania nawyków prozdrowotnych.
4. Z uwagi na panującą w 2021 roku sytuację epidemiologiczną wiele uwagi poświęcono na zwiększanie świadomości wśród społeczeństwa na temat zapobiegania rozprzestrzenianiu się wirusa SARS CoV-2 oraz szczepień ochronnych. Zwracano uwagę na przestrzeganie podstawowych zasad higieny osobistej oraz zapobieganie chorobom zakaźnym.

PODSUMOWANIE

W 2021 r. działania Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Opatowie zdominowane były aktualną sytuacją epidemiczną w Polsce i polegały głównie na realizacji zadań związanych z nadzorem nad zakażeniami koronawirusem SARS-CoV-2.

W związku z ogłoszeniem pandemii COVID-19, podejmowano działania zapobiegawcze związane z ograniczeniem ryzyka zakażenia oraz rozprzestrzeniania się nowych zakażeń. Dynamicznie zmieniająca się sytuacja epidemiologiczna w Polsce wymagała od służb sanitarnych podejmowania i prowadzenia intensywnych działań w obszarze zdrowia publicznego.

W odpowiedzi na pandemię COVID-19, wdrażano nowe procedury, wytyczne i zalecenia dotyczące działań zapobiegawczych i ograniczających ryzyko transmisji SARS-CoV-2.

Pandemia pokazała jak istotną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa zdrowotnego pełni Państwowa Inspekcja Sanitarna, która zobligowana była i jest do koordynowania zadań związanych m.in. ze zleceniami testów, współpracy z laboratoriami, przeprowadzaniem wywiadów epidemiologicznych, kierowaniem na kwarantannę. Społeczeństwo kierowało wszelkie zapytania i wątpliwości związane z epidemią do pracowników naszej instytucji, którzy starali się rozwiązać każdą sprawę bez zbędnej zwłoki.

Działalność kontrolna Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2021 roku na terenie powiatu opatowskiego przedstawiała się następująco:

- kontrole/wizytacje – 7989,
- liczba pobranych próbek 347,
- przeprowadzonych badań – 240,
- wykonanych oznaczeń chemicznych – 49,
- wykonanych oznaczeń fizycznych - 240,
- wydano decyzji merytorycznych – 180,
- decyzji płatniczych – 124,
- wydano 8 postanowień,
- nałożono 60 mandatów karnych na kwotę 4.660,00 zł.

Spis tabel

TABELA 1. ZESTAWIENIE KONTROLI SANITARNYCH, DECYZJI ADMINISTRACYJNYCH DOTYCZĄCYCH URZĄDZEŃ WODOCIĄGOWYCH I JAKOŚCI WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA PRZEZ LUDZI Z 2021 R. 11
TABELA 2. FORMY OPINII SANITARNYCH WYDANYCH PRZEZ PAŃSTWOWĄ INSPEKCJĘ SANITARNĄ W DZIEDZINIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU W 2021 R. 16
TABELA 3. DANE LICZBOWE DOTYCZĄCE DZIAŁALNOŚCI PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ W DZIEDZINIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU W 2021 R. 17
TABELA 4. KIERUNKI BADAŃ/ LICZBA POBRANYCH PRÓBEK. 29